

Inddragende undervisning

Indledning

Danske Studerendes Fællesråds (DSF's) formål er at varetage studerendes materielle interesser og værdier og stå i spidsen for et studenterperspektiv på vores samfund. Det ligger i naturlig forlængelse af vores formål at arbejde for at øge den sociale mobilitet, så alle unge har lige muligheder for at få en god uddannelse. Uddannelsessystemets indretning og måden, undervisningen tilrettelægges på, har stor betydning for unges muligheder for at starte på og gennemføre en uddannelse. Derfor fremlægger vi i dette politikpapir række konkrete bud på, hvordan man kan forbedre den sociale mobilitet på lange videregående uddannelser.

Baggrund

Forældres økonomiske og uddannelsesmæssige baggrund betyder meget for de studerendes muligheder og valg senere i livet. De studerendes baggrund skal ikke forhindre lige muligheder for uddannelse. Det er både et problem for samfundet og den studerende, hvis uddannelsessystemet ikke giver alle mulighed for at realisere deres potentiale.

De nyeste tal inden for social mobilitets forskning fra 2007 viser, at andelen af studerende fra ikke-boglige hjem, der får en lang videregående uddannelse sammenlignet med andre studentergrupper ikke har ændret sig siden 1976. F.eks. har unge, hvor mindst en af forældrene har en universitetsuddannelse, ni gange større sandsynlighed for selv at få en universitetsuddannelse sammenlignet med andre unge. Derudover er gennemførelsesprocenten også højere jo længere uddannelse forældrene har.

Danske Studerendes Fællesråd (DSF) mener, at det er nødvendigt at fjerne barrierer, så alle, der ønsker det, kan få en videregående uddannelse. En højtuddannet arbejdsstyrke er en styrke for samfundet. Når det er forældres uddannelsesniveau, der er afgørende for, hvem der tager sig en uddannelse, betyder det, at man ikke udnytter de talenter, der er blandt unge fra ikke-boglige hjem.

En del af problemstillingen handler om, hvad der kan gøres forud for optagelse på en videregående uddannelse. F.eks. at det ikke falder naturligt for unge fra ikke-boglige hjem at starte på en videregående uddannelse. Det giver sig til udtryk i, at de netop ikke starter, eller starter senere end studerende med højtuddannede forældre.

Derudover har uddannelsens indhold og undervisningens tilrettelæggelse betydning for studerende fra ikke-boglige hjem. F.eks. når undervisningen på lange videregående uddannelser har udtalte forventninger til, hvordan man skal agere som studerende. Det skyldes at studerende er klædt forskelligt på hjemmefra til at møde de forventninger. Derfor må undervisningen tage højde for de forskellige forudsætninger, men stadig fastholde et højt niveau i fagligheden.

DSF har en række bud på, hvad man kan gøre for at forbedre social mobilitet både forud for og efter studiestart, såvel som nationalt og lokalt.

Før studiestart:

- Mere uddannelse til studievejledere på uddannelsesinstitutionerne og på studievalgscentrene. Studievejledning skal være inspirerende, så unge der ikke af sig selv vil starte på en uddannelse, kan få information om at være studerende, og hvilke kompetencer og uddannelsen giver, samt hvilke mulige jobområder, den kan føre med sig.
- Forældrene har stor betydning for unges valg eller fravalg af uddannelse. Derfor skal studievejledningen på ungdomsuddannelser også være rettet mod forældrene.
- Det bør fremmes, at de videregående uddannelsesinstitutioner får mulighed for at samarbejde med ungdomsuddannelser i udarbejdelsen af valgfagsforløb, hvis formål er at give et indblik i undervisningen og hverdagen på et videregående uddannelsessted.
- De videregående uddannelsesinstitutioner skal blive bedre til at informere unge fra ikke-boglige hjem, om uddannelsesmuligheder. F.eks. ved at være opsøgende og udarbejde materiale, der særligt er henvendt til unge og forældre, der har meget lidt viden om uddannelsessystemet og jobmuligheder efter endt uddannelse.
- DSF mener, at det er et mål i sig selv, at så mange unge får en videregående uddannelse som muligt. DSF mener, at det skal være lettere at få dispensation fra optagelsesreglerne, og vi opfordrer universiteterne til i højere grad at benytte sig af de forhåndenværende dispensationsmuligheder.
- Alle tiltag, der berører ungdomsuddannelserne, bør foregå i dialog med interesseorganisationerne for ungdomsuddannelserne.
- DSF mener, at kvote 2 bør øges og at faktor 1,08-reglen skal afskaffes. Studerende bør ikke presses ind på en uddannelse, før de er klar. Mange studenter fra en ungdomsuddannelse har behov for tid til at overveje, hvordan de skal bruge resten af deres liv – og derfor hvilken uddannelse de skal tage.
- Brobygning mellem ungdomsuddannelser og videregående uddannelsesinstitutioner, kan gøre videreuddannelse mere tilgængelig for nye studentergrupper. Det kan f.eks. være ved at danne et lærernetværk, hvor gymnasielærere har regelmæssig kontakt med det universitet, de er uddannet fra, sådan at gymnasielærerne kan formidle, hvad universitetsuddannelser er til eleverne.
- For at eksemplificerer, hvad man kan bruge en uddannelse til, er anvendelsen af rollemodeller en god idé. Ambassadører fra arbejdsmarkedet skal hentes ind på ungdomsuddannelserne og fortælle om deres arbejdsliv og den uddannelse, de har taget. Det skal helst være folk fra lokalområdet, særligt når det kommer til ungdomsuddannelser i udkantsområderne.

Under studiet – Uden for undervisningslokalet

- Forskellige former for 'peer-assisted learning', hvor studerende hjælper hinanden, kan lette adgangen til studiet og udfordringerne ved den meget selvstændige læringsform, der især findes på universiteterne. Et eksempel kan være følordinger, hvor ældre studerende følger førsteårsstuderende og hjælper til med at tilrettelægge studiearbejdet. En anden mulighed kan være, at uddannelsesstedet faciliterer studiegrupper og hjælper dem i gang med arbejdet eller at ældre studerende bruges i en undervisningssituation, f.eks. i forbindelse med forberedelse eller opfølgning til undervisningen. Det er afgørende, at uddannelsesstedet tager ansvar for at igangsætte 'peer-assisted learning'. Til gengæld er det noget der kan gøres for relativt få midler alt efter, hvilken form man vælger. Det afgørende af at peer-assisted learning bliver et supplement og ikke en erstatning for den øvrige undervisning. Det må aldrig i sig selv blive et argument for besparelser på kontakten mellem undervisere, vejledere og studerende.
- De uformelle læringsrum er også vigtige, fordi de skaber interesse samt social og faglig tilknytning, der kan hjælpe til at gennemføre uddannelsen. Det gælder f.eks. aktiviteter, der integrerer det sociale og det faglige, som faglige caféer, gruppearbejde, studieture og lignende. Også bare det at have et fysisk sted på uddannelsen, hvor man kan opholde sig uden for undervisningen, er med til at styrke tilknytningen til medstuderende og uddannelsesstedet. Ansvaret ligger på institutions- og studieordningsniveau. Frivillige kræfter løfter en stor del af opgaven, derfor er det vigtigt, at uddannelsesstedet agerer som katalysator for frivillig aktivitet.
- Studerende skal have tilknytning til en faglig person, sådan at de har mulighed for at kunne kontakte f.eks. forskere med faglige spørgsmål.
- Der er en sammenhæng mellem antallet af undervisningstimer og hvor lang tid den studerende bruger på forberedelse, men paradoksalt nok er det de studerende, der modtager mest undervisning, som også forbereder sig mest¹. Den store mængde af selvstudie skal reduceres, og uddannelsesstederne skal tage ansvar for, at det rent faktisk er muligt at være studerende på fuldtid. Uddannelserne skal f.eks. hjælpe med at facilitere det studiearbejde, der foregår uden for undervisningen. DSF mener, at uddannelsesstederne skal tilbyde fuldtidsuddannelse, men det er nødvendigt at bevare en fleksibilitet for dem, som ikke har mulighed for at læse på fuld tid.
- Introduktionsforløb er vigtige for at give de studerende en god start på studiet. Derfor skal uddannelsesinstitutionerne prioritere at understøtte disse.

Under studiet – I forbindelse med undervisningen

- De fysiske lokalefaciliteter er afgørende for indlæringen. Mange studerende oplever at sidde for mange mennesker i for små rum, i rum der ikke er beregnet til undervisning, og som mangler de fornødne faciliteter. Det er derfor vigtigt, at læringsrummet tænkes ind i forhold til læringsformen, og at rummet afspejler læringsituationen. Studerende har brug for plads nok, rum, der er til at være i, og som indeholder de faciliteter, der er behov for, for at kunne lære optimalt.
- Feedback på den studerendes indsats og kvalificeret bedømmelse af opgaver er nødvendigt for, at nye studerende kan danne sig et billede af, hvad der forventes af deres studiearbejde. Det gælder især i starten af uddannelsen.
- Studerende lærer bedst på forskellige måder, derfor skal der være variation i undervisningsformerne, f.eks. kan integration af teoriundervisning og praktisk/laboratorie-/empirisk arbejde skabe en bedre læring af teorien.

- Praksisrettede projekter og opgaver, der kan udføres i samarbejde med eksterne parter, kan give et nyt perspektiv på, hvordan man kan bruge sin uddannelse i praksis og give den studerende et indblik i fremtidig beskæftigelsesmuligheder.

Under studiet – I forbindelse med eksamen

- Det er afgørende for studerendes læringsudbytte, at en uddannelses læringsmål, undervisningsform og prøveform stemmer overens.
- Uddannelsesstedet skal fagligt begrunde valget af eksamensform, og hvorfor den lever op til læringsmålene for uddannelsen.
- Bedømmelseskriterierne for eksamen i et givet uddannelsesmodul skal være tilgængelige og letforståelig, så den studerende kan vide, hvad der forventes i eksamenssituationen.
- DSF ser gerne en større variation i prøveformerne. F.eks. kan brugen af mere praksisorienterede eksamener være et redskab til at gøre undervisningen mere inddragende.
- Eksamensformerne skal være tidssvarende, så de afspejler den måde, de fleste unge er vant til at arbejde. F.eks. skal muligheden for brug af IT i forbindelse med skriftlig eksamen udbedres.

Der er behov for mere forskning i social mobilitet og barrierer i uddannelsessystemet. DSF anbefaler, at social mobilitet og restgrupper i uddannelsessystemet bliver et strategisk forskningsområde både ift. nationale bevillinger, men også ift. EU og nordiske forskningsprojekter og at forskningsgrupper lokalt tager emnet op. Men universiteterne skal også undersøge sig selv og hvordan de kan højne den sociale mobilitet samt forbedre uddannelseskvaliteten generelt.